

Мемлекеттік мекеме

Т.Рысқұлов атындағы орта мектеп

- Электронды сабақ
- Өткізген: Абселенова А.Ж
 - 10 сынып
 - Тұғыл 2010

ТАҚЫРЫБЫ:

Қазақ жүздерінің шығуы.

*Қазақ халқының
этностық құрамы.*

МЕН ҚАЗАҚ, ҚАЗАҚПЫН ДЕП
МАҚТАНАМЫН,
ҰРАНҒА АЛАШ ДЕГЕН АТТЫ
АЛАМЫН.

СҮЙГЕНІМ-ҚАЗАҚ ӨМІРІ, ӨЗІМ
ҚАЗАҚ,
МЕН НЕГЕ ҚАЗАҚТЫҚТАН
САҚТАНАМЫН.
(С. ТОРАЙҒЫРОВ)

МАҚСАТЫ:

Білімділік: Қазақ халқы этногенезі, этносаяси аумақтың тұтастығы туралы және қазақ жүздерінің шығу, қазақ халқының этностық құрамы мен бұлардың қандай тарихи оқиғалармен байланыстылығы туралы оқушыларға толық түсінік беру.

ДАМЫТУШЫЛЫҚ:
ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАРИХИ
ОҚИҒАЛАР ЖӨНІНДЕ ӨЗ
КӨЗҚАРАСЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРЫП, ОЙ
ҚОРЫТУҒА
ДАҒДЫЛАНДЫРУ.

ТӘРБИЕЛІК: ӨЗ
ЕЛІНІҢ ТАРИХЫН
БІЛУМЕН
ҚАТАР, ҚҰРМЕТТЕУГЕ,
ҰЛТЖАНДЫЛЫҚҚА,
АДАМГЕРШІЛІККЕ
ТӘРБИЕЛЕУ.

САБАҚТЫҢ ТҮРІ:
МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ
САБАҚ.
САБАҚТЫҢ ӘДІСІ:

Ауызша баяндау, сұрақ - жауап, мәтінмен жұмыс (өзіндік жұмыс), топтық жұмыс, тест татырмасы.

САБАҚТЫҢ БАРЫСЫ:

I. ҰЙЫМДАСТЫРУ

СӘТІ.

II. ҮЙ ЖҰМЫСЫН

ТЕКСЕРУ.

«БІЛІМ» БИРЖАСЫНЫҢ АКЦИЯЛАРЫН САТЫП АЛУ.

Бастау акциясы

*Қазақ халқының қалыптасу процесі
қашан басталды?*

Б.з.б. II-I
М.ж.

Б.з.б. I
М.ж

Б.з. III ғ

XV- XVI ғғ

15 Ғ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ПРОЦЕСІН ҚАНДАЙ ЖАҒДАЙ ТЕЗДЕТТІ?

Алтын орданың құлауы.

Үш жүздің бірігуі.

Шаруашылықтың дамуы.

Қазақ хандығының
құрылуы.

*Қазақ халқының
қалыптасуының соңғы
кезеңі?*

Б.з.б VIII - б.з.V ғғ

X - XIII ғғ

XIV - XV ғғ

XV - XVI ғғ

Қазақ халқының қалыптасуына қайсы хандық тар әсер етті?

Моғолстан
Көшпелі
өзбектер

Алтын Орда,
Әбілхайыр
хандығы

МОНҒОЛИ
Я

Қытай

«Қазақ» атауының бастапқы тараған жері қай аймақ болып есептеледі?

Шығыс-Дешті қыпшақ

Батыс-Дешті Қыпшақ

Жетісу.

Оңтүстік Қазақстан.

«Қазақ» атауын Жетісуға көшіп кетуші Жәнібек пен Керей бастаған саяси топтың аты ретінде, әуелі «өзбек-қазақ» кейін «қазақ» түрінде қолданған деген пікірді жазған ортағасырлық тарихшы?

Қ. Жалайри

М. Қашқари

М. Дулати

Ибн-
Рузбихан

XII-XV ғғ түркі тілдерінде жазылған деректерде «қазақ» сөзінің мағынасы қандай болған?

**Еркіндік
аңсаушы,
батыл**

**Ержүрек
кезбе**

**Әскери,
көшпелі**

**Батыр,
ержүрек**

*Қазақ этносының өзіне тән материалдық
және рухани мәдениеті қашан
қалыптасты?*

XV ғғ

XIV - XV ғғ

XV - XVII ғғ

XV - XVI ғғ

Жаңа сабақ

Жоспар

I. Қазақ жүздерінің шығу тарихы

II. Жүздік құрылым

а) Ұлы жүз

б) Орта жүз

в) Кіші жүз

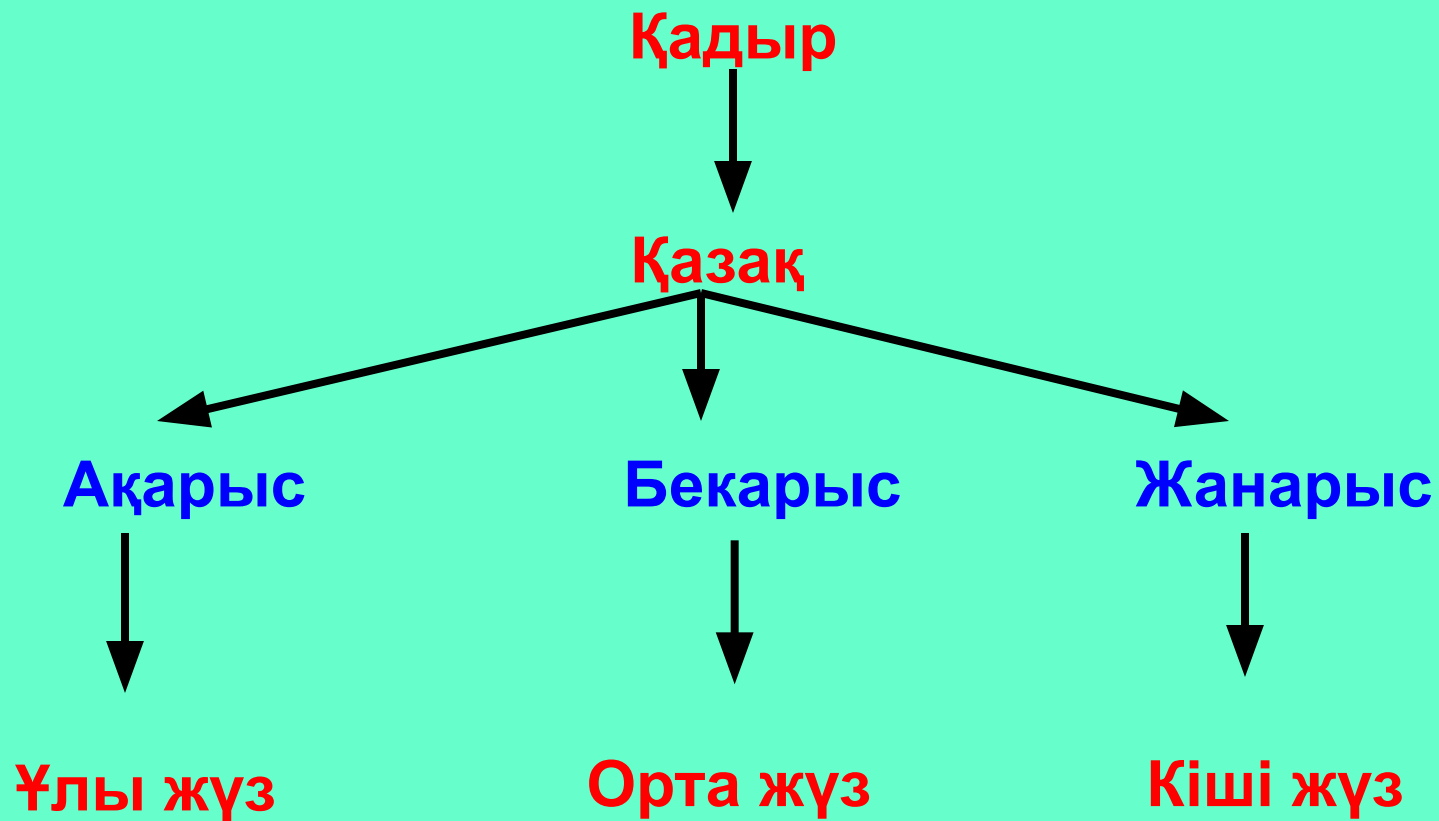
Жүз - тарихи – шаруашылық және географиялық аймақ, белгілі рулық топтың территориясы. Жүз – бөлік, тарап мағынасын білдіреді. Үш жүз географиялық орны мен климатының айырмашылығымен ерекшеленеді.

Тапсырма: Сәйкестендір

<i>Ғалымдардың аты- жөні</i>	<i>Пікірлері</i>
<i>Ш. Уәлиханов</i>	<i>“Қазақ жүздерінің пайда болуына географиялық фактор әсер етті, табиғи - географиялық жағдайға икемделу және аумақтық оқшаулану жүздердің мәдени – шаруашылық ерекшеліктерін қалыптастырды”</i>
<i>Н.А. Аристов</i>	<i>“Жүздердің құрылуына табиғи - географиялық себептермен қатар саяси оқиғалар әсер етті, жекелеген ордалар ерекше саяси одақтар ретінде XVI ғ аяғында қалыптастырды”</i>
<i>В.В. Бартольд</i>	<i>“Алтын Орда мемлекетінің ыдырау кезінде қазақтар өздері көшіп жүретін жерлердегі өз құқықтарын қамтамасыз ету үшін осындай үлкен одақтар құрған”</i>
<i>М.П. Вяткин</i>	<i>“Қазақ елі, жері үш жүзге монғолдарға дейінгі кезеңде – X – XII ғғ бөлінді”</i>
<i>С. Аманжолов</i>	<i>“XVI ғ II жартысында ұлыс жүйесі біртіндеп жүздерге ауысқан”</i>
<i>Т.Н. Сұлтанов</i>	<i>“Жүздерге бірігу жоңғар шапқыншылығы кезінде шыққан”</i>

Қазақ жүздерінің шығу тарихы

**Қотанбайдың үш
баласы**

Үйсін

Болат

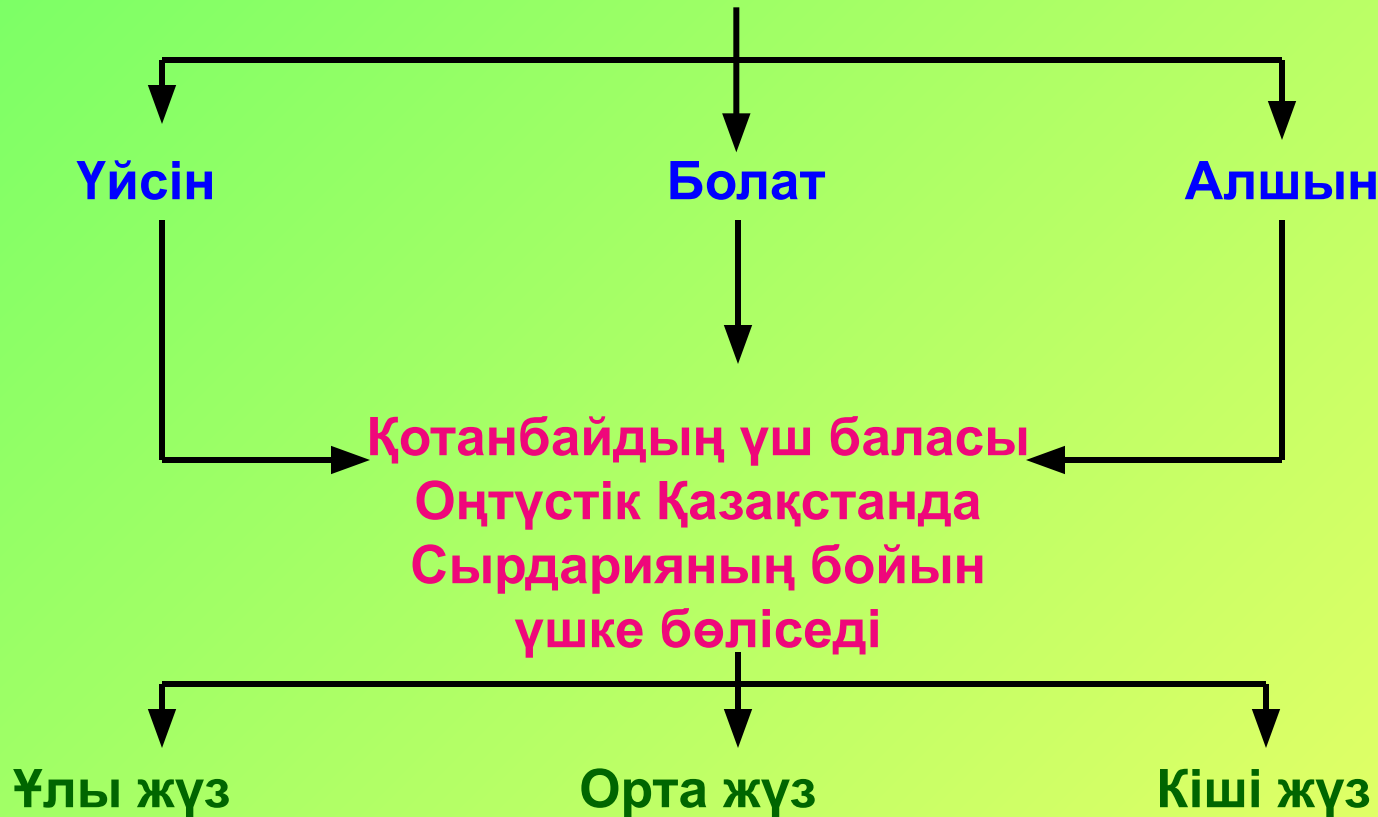
Алшын

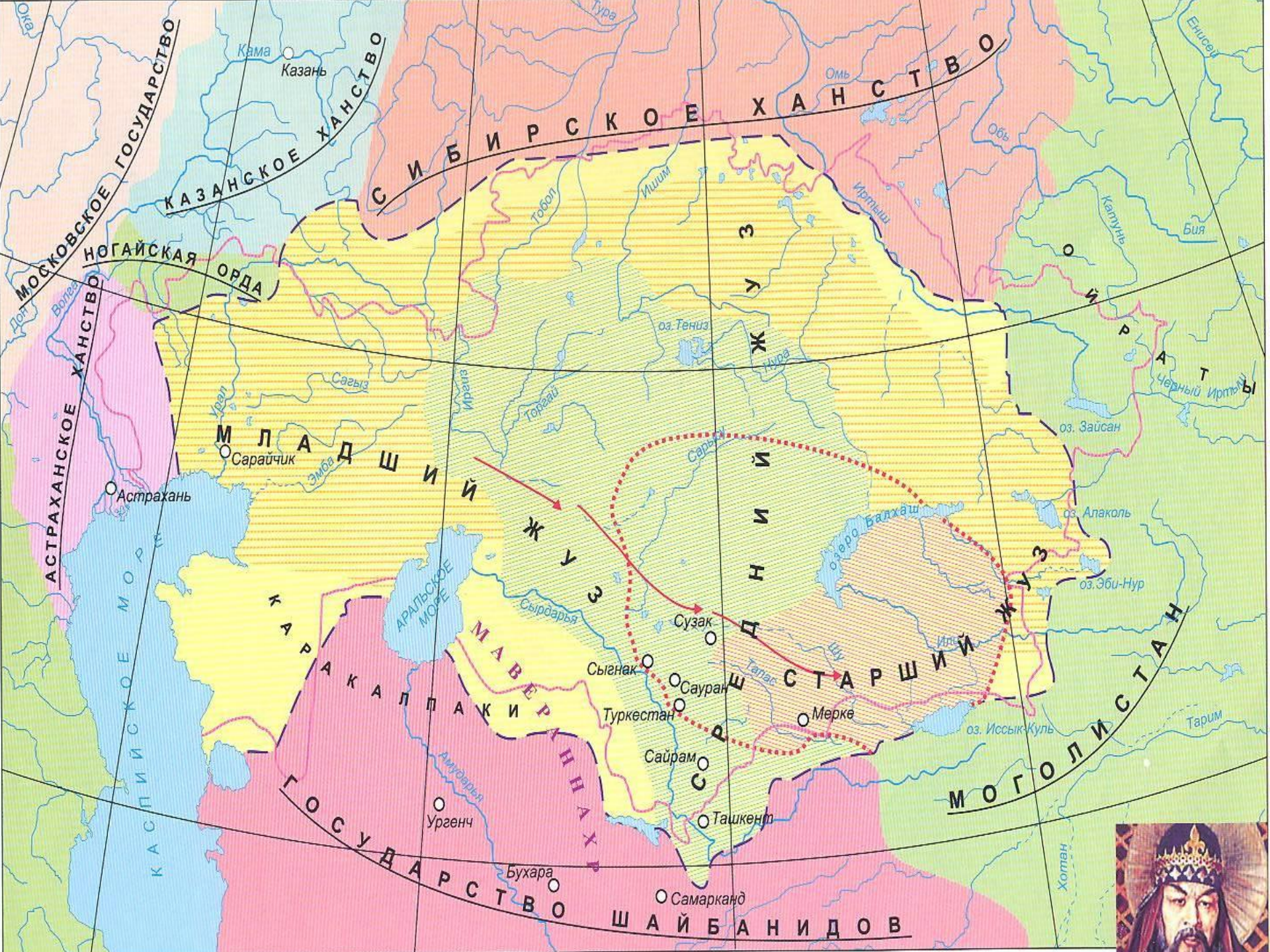
**Қотанбайдың үш баласы
Оңтүстік Қазақстанда
Сырдарияның бойын
үшке бөліседі**

Ұлы жүз

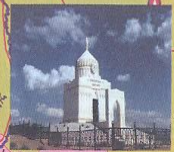
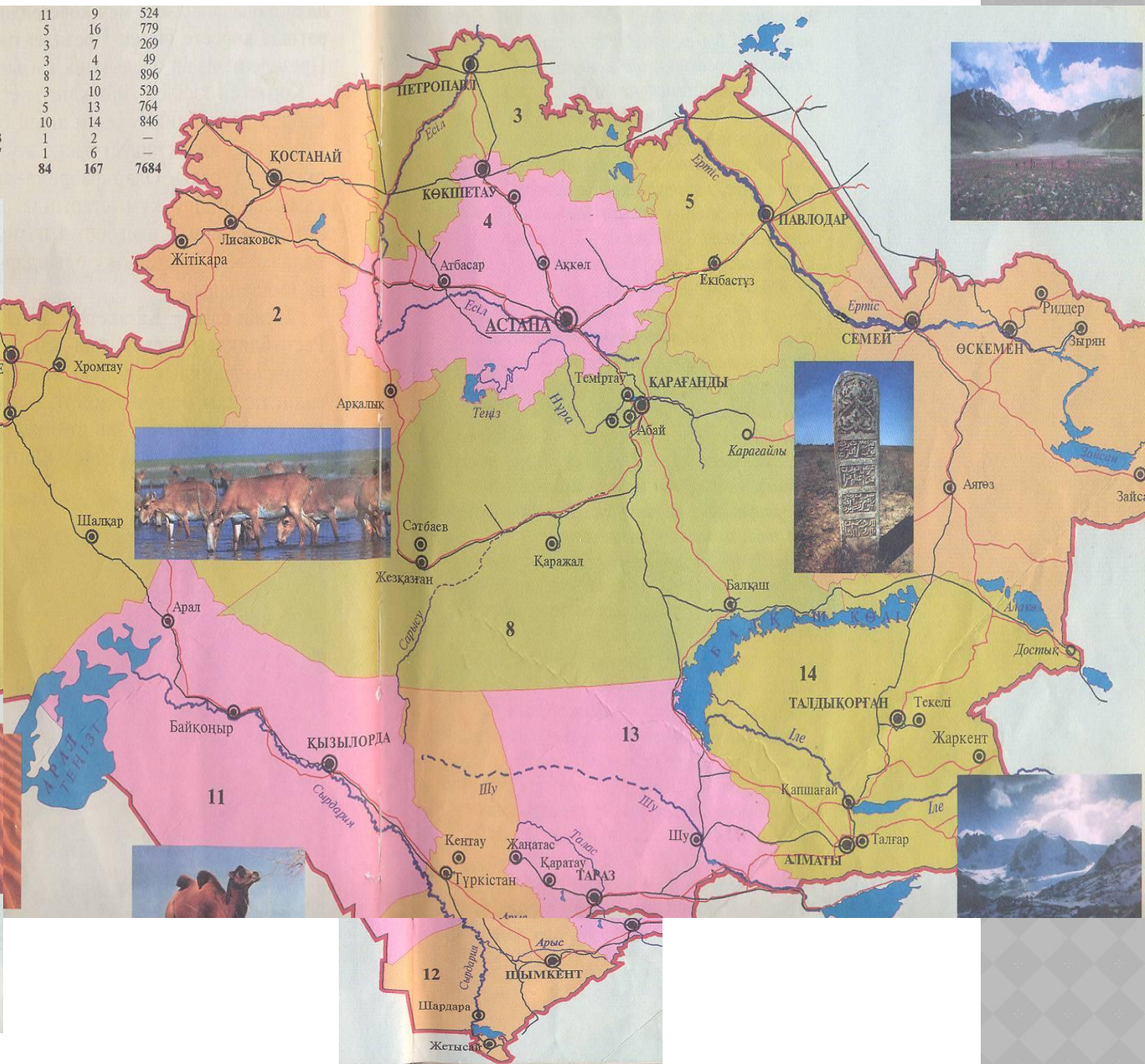
Орта жүз

Кіші жүз

11	9	524
5	16	779
3	7	269
3	4	49
8	12	896
3	10	520
5	13	764
10	14	846
1	2	—
1	6	—
84	167	7684

I - топтың тапсырмасы

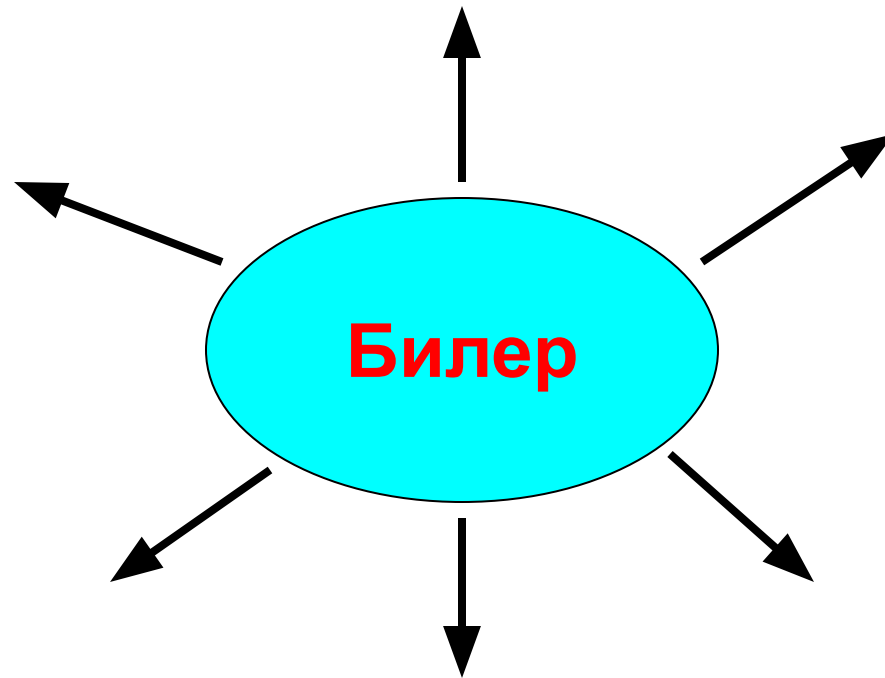
Жүздер	Кіретін тайпалар	Географиялық орналасуы	Ұраны
Ұлы жүз			

II– топтың тапсырмасы

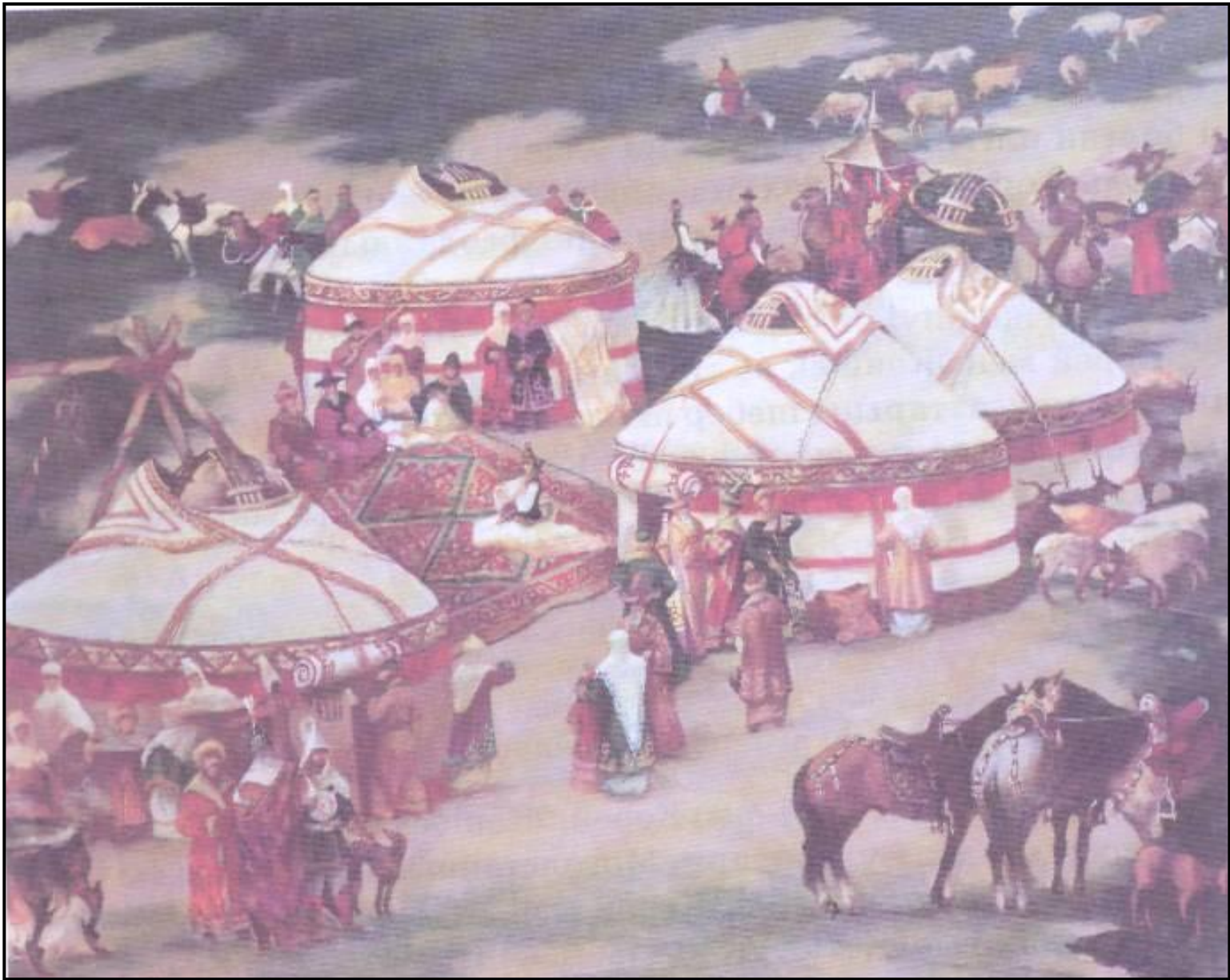
Жүздер	Кіретін тайпалар	Географиял ық орналасуы	Ұраны
Орта жүз			

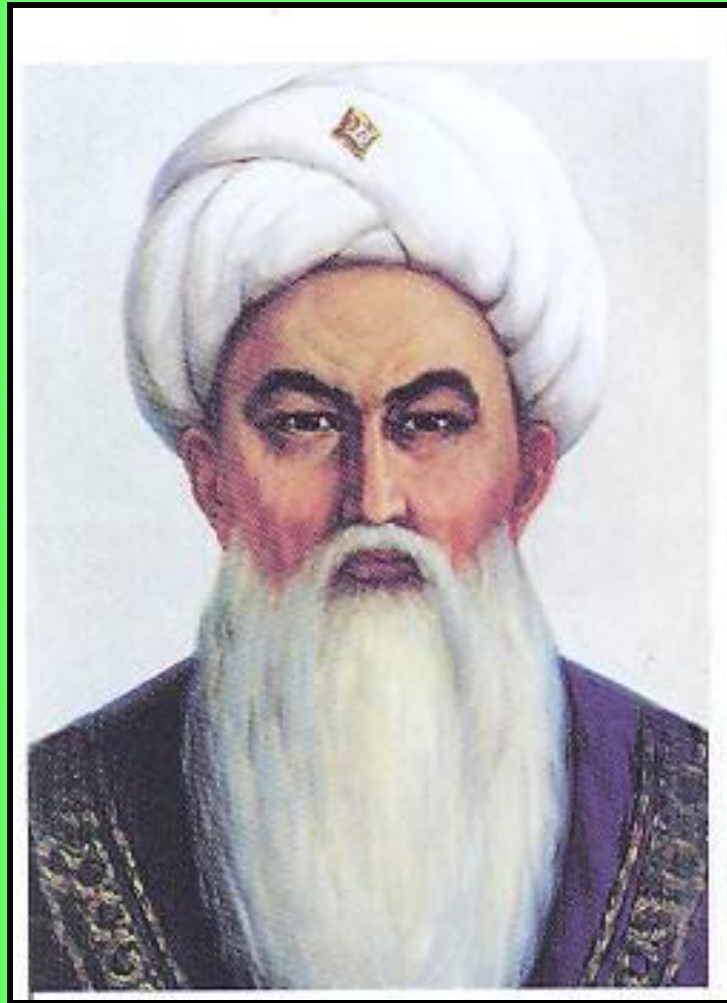
III– топтың тапсырмасы

Жүздер	Кіретін тайпалар	Географиялық орналасуы	Ұраны
Кіші жүз			

I топ	II топ	III топ
Төле би	Қаз дауысты Қазыбек би	Әйтеке би

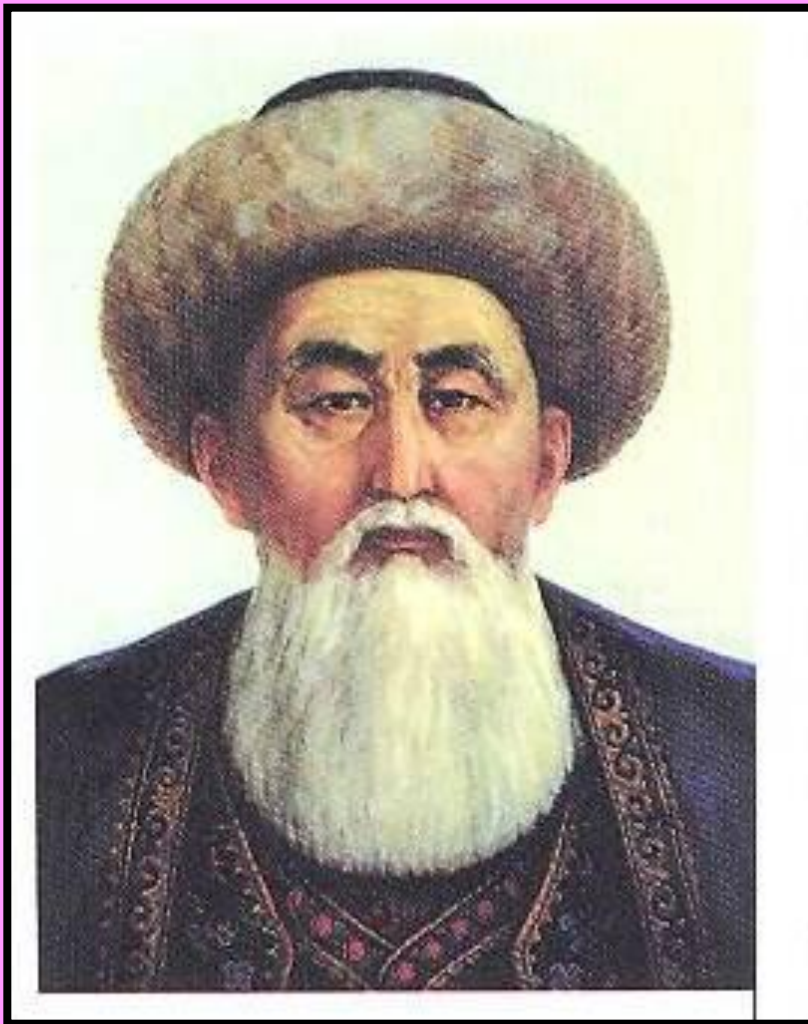

Төле би (1663 - 1756жж)

Қаз дауысты Қазыбек би
(1667 – 1764жж)

Әйтеке би (1682 – 1766жж)

Бекіту: Викториналық сұрақтар. “Сұрақ бізден - жауап сізден” ОЙЫНЫ

- Қазақ халқының болып қалыптасу процесі қашан аяқталды?
- “Жүз” деген атау қандай мағына береді?
- Ұлы жүздің рулары қандай тайпалар
- Қазақ халқының қалыптасуына орта ғасырда қандай мемлекеттер әсер етті?
- Қай тарихшы қазақ атауы “Өз мемлекетінен тайпа руынан бөлініп, жеке өмір сүруші адам ” деген мағынаны білдіреді деп айтқан?
- Қазақ халқының қалыптасуының 1 - ші кезеңі:
- Ұлы жүз қай атадан тарайды ?

- Орта жүз руларын ата?
- Қазақ халқының құрамына кіретін тайпалар?
- Үш жүзге ортақ болған тіл?
- Қазақ халқының негізгі шаруашылығы қандай?
- Үш жүздің бір - бірінен айырмашылығы неде?
- Орта жүздің территориясы?
- Орта жүз қазақтың қай баласынан тараған?

- Кіші жүз территориясы?
- Кіші жүз қазақтың қай баласынан тарады?
- Жетіру, Әлімұлы, Байұлы қай жүзді құрайды?
- Кіші жүз руларын атаңыз?
- Үш жүздің құрамына қанша ру - тайпа енген?
- Жүздер қашан құрылған?
- XVII - XVIII ғғ. Үш жүзде шамамен қанша адам болған

KASLEBEK BH

TONE BH

OHTERE BH

Үй тапсырмасы

Қазақ жүздерінің шығуы. Қазақ халқының этностық құрамы - Мазмұндау
Үш би туралы реферат жазу.